

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasil
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODUKU.

IV. Letnik

V Ljubljani 15. septembra 1903

Št. 18.

Učiteljska zadruga.

(Poročal na občnem zboru „Slomšk. Zveze“ učitelj in deželni poslanec Frančišek Jaklič.)

Slovensko učiteljstvo se že dolgo bori za samostojnost. Ono hoče biti samosvoje ter neodvisno na vse strani v okviru šolskih zakonov. Danes ne bom opisoval tistega stremljenja po osebni in stanovski svobodi in samostalnosti, tistega potrebnega in neodložljivega boja za boljšo gmotno eksistenco, tistega upiranja proti neopravičeni samovolji šolske birokracije, ki tolmači paragrafe navadno v škodo učiteljstva, zlasti takrat, kadar pride učitelj v konflikt s to vsegavedno in nezmotljivo birokracijo, temveč bom opisal in pokazal, kako bi se slovensko učiteljstvo lahko postavilo na lastne noge v denarnem oziru t. j. zravnavalo denarne potrebe med seboj ter imelo takorekoč lasten denarni trg. Vsi vemo, kako težko je učitelju iskati pomoči v denarni sili, kako težko in poniževalno je tisto zatekanje h kakemu denarnemu mogotcu, ki je tudi mnogokrat brezuspešno. In naposled tudi, ako se učiteljevi prošnji ustreže, ustreže se tako, kakor bi se delila miloščina, ki vendar vsakega hudo ponižuje.

Vsled nedostatnih učiteljskih plač si najsolidnejši učitelj ne more nič prihraniti. Zato je učiteljstvo mnogokrat neprostovoljno prisiljeno iskat denar na posodo. Pri normalnih razmerah se na prav skromen način še shaja, toda naj pride v hišo bolezen, selitev, ali če je treba nove oprave in obleke

za družino, pa se je treba zadolžiti. In tedaj mora učitelj dobro premisliti, kam se naj obrne, da njegova prošnja ne bo odbita, zakaj dostikrat, ko učitelj z najboljšim upanjem pride pred koga, v katerega ima polno zaupanje, se mu ondi neresnično pove, da ni denarja, ter se mu izreka obžalovanje, ki je samo konci jezika, da človeka še bolj žali in boli. —

Res so kreditne razmere na Slovenskem precej razvite in na prvi pogled bi človek sodil, da ima učitelj kredit kjerkoli hoče. To pa ni res. O tem bi lahko marsikdo iz lastne skušnje mnogo povedal. Saj vemo, kako je. Pride učiteljeva prošnja v odborovo sejo kakega kreditnega zavoda, ni zmi-govanja ne konca ne kraja in navadno se prošnji ne ustreže ali pa le tedaj, ko je poroštvo tako, da se vidi, da le poroku posodijo, a nikakor ne učitelju. „Usmilijo“ se ga, kakor pravijo.

Spoznanje teh za učiteljstvo ne prav ugodnih in častnih razmer me je prisililo, da sem že pred leti v „Učit. Tovařišu“ predlagal ustanovitev „Učitelske zadruge“.

Za to misel je bilo le malo učiteljev, podpiral je to misel g. ravnatelj Lapajne, ki dobro pozna posojilništvo. Slišali so se pa celo glasovi proti in nekdo je celo pobijal ustanovitev „zadruge“ s trditvijo, da bi bila „zadruga“ na poti regulaciji, češ, da bi poslanci kazali na posojilnico, kot dokaz, da se nam dobro godi in bi plač ne regulirali.

Jaz mislim, da pač noben poslanec ni tako neukreten, da bi prišel s takim argumentom na dan, da pa ni tudi nobenega učitelja več, ki bi tako nerodno pobijal ustanovitev zadruge.

Do ustanovitve tedaj ni prišlo.

Zato danes iznova predlagam ustanovitev take „učiteljske zadruge“ z imenom: „Hranilnica in posojilnica slovenskih učiteljev v Ljubljani, registrovana zadruga z neomejeno zavezo“.

Slovenski učitelji s tako ustanovitvijo ne bomo prvi, saj imajo učitelji že skoraj po vseh večjih kronovinah svoje hranilnice in posojilnice, tako na Češkem, Moravskem, v Nižji Avstriji, na Hrvatskem in letos so jo ustanovili ob zborovanji katoliške učiteljske zveze za Avstrijo v Lincu.

Posojilnice so se razvile iz razmer. Rodila jih je potreba, in ta je tudi pri nas. Mislim, da mi tega ni treba na dolgo in široko dokazovati, vi ste gotovo prepričani o tem, niti se mi ne zdi treba razkazovati, kako naj se tak zavod upravlja, ker danes imamo mnogo denarnih zavodov, pri katerih je vendar uprava ali več ali manj podobna; morda je prav, da povem, kako bi se dobila denarna sredstva za prvi hip. Vsa stvar bi se začela z malim in v malem obsegu. In tako mislim, da bi zadostovala sledeča denarna sredstva: a) Deleži, ki bi morali znašati vsaj 10 K. b) Hranilne vloge učiteljstva, ki bi bile seveda majhne, še bolj pa redke, ker tisti učitelji, ki so oblagodarjeni z gmotnimi sredstvi, so redki in še ti bi se kmalu ne približali zavodu. e) V posojilnici bi se nalagalo premoženje naših društev, listov itd. Tako bi se polagoma zbirali kapitali in ko bi začel denar cirkulirati, sem prepričan, da bi denarnih sredstev ne manjkalo.

Ta posojilnica bi pri količkaj spretnem in poštnem vodstvu dobro uspevala. Tudi nesreč se ni bati. Z velikimi kapitalijami bi itak ne imela opraviti. In zato, ker sem uverjen o potrebi take zadruga, ker sem prepričan, da bode ta zadruga vspevala, zato predlagam: Današnji občni zbor skleni vsaj načelno ustanovitev „Hranilnice in posojilnice slovenskih učiteljev v Ljubljani“ — event. zunaj Ljubljane.

* * *

O tem predlogu se je vnela živalna debata, katere konec je bil, da se je ustanovitev hranilnice in posojilnice slovenskih učiteljev soglasno sklenila ter je bilo izvoljeno načelstvo in nadzorstvo, ki bo spravilo zadrugo v tir. Prepričani smo, da se bodo posojilnice kot svojega zavoda oklenili profesorji, učiteljstvo in katehetje. „Slovenski učitelj“ bo redno prinašal poročila o tem zavodu.

Šola in gospodarski napredek.¹⁾

Vsak, komur je kaj za znanstveni napredek, se more veseliti, da se v današnjih časih tako goreče poudarja pomen filozofije za pedagoga; pred vsem se seveda gojita logika in psihologija. Zlasti psihologija, s katero v zvezi se obravnavajo tudi razna metafiziška vzprašanja (n. pr. kako se pridobivajo pojmi, etiška načela pri vzgoji i. t. d.) se danes mnogo bolj goji, nego se je še pred malo časom. To je veselo pravimo, a ne zadostuje. Na temelju psihologije se more znanstveno analizirati samo način, kako naj se uči, samo — metoda. Kaj naj se uči, pa iz psihologije ne moremo zvedeti. In vendar je to vprašanje najpoglavitnejše.

Kaj pa vzgoja? Saj je poleg poduka nujno potrebna tudi vzgoja. Ali se ne dobi ravno v psihologiji temelj zanjo? Tako čujemo. A v teh besedah tiči velika zmota. Najprej se more tudi vsebina vzgoje pojmovati edino le, če se pojmuje njen smoter; v tem oziru pa ne daje odgovora psihologija, marveč etika in religija. Dalje je pa silno napačno, če se hoče kakorkoli ločiti poduk od vzgoje. Otroci se morajo tako učiti, da se vzgajajo. To gre ob enem.

Psihologija ne more biti glavni temelj pedagogiki še iz drugega važnega razloga. Ta veda pojmuje človeka individualno, kar je pa odločno enostransko in za to, da se otrok vsposobi za življenje, mnogo premalo. Človek je tudi socialno bitje in socialna stran njegovega življenja se mora vpoštevati pri vsi njegovi vzgoji, pri vsem poduku. Če se ne, dobimo enostranske potvore namestu značajev, ljudi brez jasnih načel, še bolj pa brez praktiškega duha, namestu krepkih, življenja in sveta večših mož in žena. Pedagoška veda, ki zajemlje svoja načela samo iz psihologije, plove v motni

¹⁾ V tem sestavku povzemamo vodivne misli iz predavanja, ki ga je imel g. dr. Janez Ev. Krek pri občnem zboru „Slomškove zveze“.

vedi tistega individualizma, ki ga kot družabni princip imenujemo liberalizem. Šola, ki sloni na taki vedi, je abstraktno skovana, nima stika z življenjem, ne more razviti vseh sil, ki čakajo v deci razvoja, v nesorazmerju je s prakso in med tem, ko se za tako šolo vedno bijejo načelni boji, hira ljudstvo. Uspehi niso v soglasju z žrtvami; logika celega sestava je za ogromno večino neumljiva stvar; nimajo pojma, kako bi jo razumeli. Le v zvezi z življenjem se more prav razviti šola.

Pedagogom je žalibog vedno manjkalo znanstvene podlage, da bi bili mogli delovati za šolo v takem zmislu; to podlago jim more namreč dati edino le etika z gospodarsko vedo. O ti potrebi dandanes naša učiteljišča pač še ne vedó. In vendar! če je potrebno, da spozna bodoči učitelj temeljna načela logike in psihologije, mu je še precej bolj treba, da so mu jasni mnogo konkretnjši pojmi o pravu in gospodarstvu. Ako se pa to ne dá doseči, potem naj se pa pusti vsa sedanja metoda na učiteljiščih in naj se ne poizkuša vzgojiti znanstvenih, marveč izključno le praktičnih pedagogov. In pedagogika naj se goji v svoji znanstveni obliki po vseučiliščih!

Na vsak način pa je treba, da se poduk in vzgoja v šoli ozirata na življenje in pojmujeta učence ž njihove socialne strani. Zlasti mora to biti združeno v moderni šoli. Znak te šole je, da si posvetna javna oblast prilastuje glavno pravico do šole, ki se javlja v prisilni šoli. Vsak mora v šolo; to načelo je prvo vse moderne šole. Ne maramo se tu prerekati, v koliko je pravo in ne, marveč le to pravimo: Če sili javna družba — država, dežela ali občina — svoje člane v šolo, jih ne more siliti drugače nego v smislu smotra, ki ga ima. Smoter vsem tem družbam je pa časno blagostanje njihovih udov. Torej mora s stališča imenovanih javnih družb tudi šola, v kolikor more biti odvisna od njih, služiti temu smotru. Časno blagostanje tvori zadostna množina tvarnih dobrin, ki služijo človeku. Pridobivanje teh dobrin, njihovo kroženje, razdeljevanje in uživanje se pa vrši po gotovih zakonih, in o teh zakonih razpravlja gospodarska veda. Potemtakem je jasno, da se mora šola ozirati na te zakone; vaditi učence, da jih umevajo in da so sposobni kedaj njim primerno uravnati svoje zasebno gospodarstvo. Kakor roža poleti rose, tako potrebuje šola, da se osveži, pomladi, in v pravem besede pomenu modernizira po gospodarski vedi. Proč z abstraktno šablono; življenja v šolo! Proč z neokretnim in neplodnim individualizmom; socialna misel mora predreti tudi šolska vrata!

V tem oziru izpopolnjujemo misli, ki so jih že velikrat zapisali tukaj razumni ljudje o preosnovi ljudskega šolstva. V prvem članku št. 23 l. 1902 je prinesel „Slovenski učitelj“ posnetek več sestavkov, ki jih je priobčil neki učitelj v „Slovcu“ pod naslovom „Učitelji in šola na kmetih“. Tam zlasti, navajaje zato Pirčeve besede, zahteva kmetijskega pouka v ljudski šoli. Nam je simpatičen ta načrt. Moder je poziv, naj ljudska šola ne hodi za omiko, ki je sama sebi namen in naj zlasti podaja učencem strokovnega pouka za bodoči poklic. Tak poduk je vrlo koristen, toda nikakor še ne obsega vsega. Učenec ne sme samo zvedeti, kako naj se dela, marveč mora se mu vtisniti v dušo potreba napredka in mu obogatiti s takimi pojmi, ki po njih more

staviti smeri svojemu napredku. Na vsak način se mu mora v šoli vcepiti misel, da mora in da s skupnimi močmi tudi more napredovati. Socialni element je treba združiti s strokovno teorijo.

Ali se more ljudsko šolstvo v kratkem času tako preosnovati, je seveda drugo vprašanje. A naša dolžnost je storiti, kar moremo; rešiti, kar se dá. Tudi v sedanjih razmerah se ob nekoliko poštenih volji dá mnogo doseči. Nekaj praktičkih nasvetov za zgled:

1. Berila višjih razredov morajo buditi zmisel za stroje. Seveda se ne gre pri tem za njihovo matematiško - fiziško podlago, marveč samo za njihovo praktičko umevanje. Ti-le stroji bi morali biti znani vsakemu učencu višjih razredov: mlin, žaga, ura, navadni stroji v kmetijstvu (na kmetih), običajni obrtni stroji (po trgih in mestih). Često je treba le malo vzbuditi pozornost otroku, pa si sam dalje pomaga. — Izlahka se ob tem poduku tudi naučé učenci bistva v o d n i h s i l, kako se proračunavajo in rabijo. — Silno važno je opozoriti jih na način, kako se p r e n a š a j o s i l e; zlasti na elektriko. Telegraf in telefon se vzameta lahko za podlago. Najplodnejša klica v mladem umu gledé na gospodarstvo postane prepričanje o pomenu prenosa sil, ki vstvarja dejansko večje izpremembe v ekonomski strukturi človeštva, nego druge iznajdbe. — O r u d n i n a h domače zemlje je treba podučiti že v šoli. Izlahka se naučé otroci važnejše priproste poizkuse, kakšne tvarine so v rudnini. — Ž e l e t i bi bil tudi kratek pouk o poznavanju navadnega, splošno rabljenega blaga. Pretvarjanje blaga sné na leto ravno ubogemu ljudstvu ogromne svote. Proti temu je treba boja in sicer najprej z znanjem.

2. Računski pouk mora v višjih razredih voditi v k n j i g o v o d s t v o. Praktičko si mislimo stvar tako-le: Učencevo življenje naj daje samo priliko za to. Najprej naj se vadijo učenci, da si napravijo i n v e n t a r svojega imetja: prvotno vrednost obleke, igrač i. t. d., od katere se odšteje izraba. Vpogled v ta tako priprosti proces bi bolj budil k varčnosti, nego tisoč še bolj vnetih opominov. — Vrh tega naj zapisujejo letne dohodke in stroške in se tako učé napravljati si b i l a n c o. — Računski poduk naj praktičko na raznih zgledih kaže pomen m e l i o r a c i j e zemljišč (na primer umetnih gnojil), važnost z a d r u g (mlekaren, zeljaren i. t. d.). Izgledov na to je na izbero. — Važno se nam tudi zdi, da že učenci znajo računsko pojmovati silno važnost dobrih p r o m e t n i h s r e d s t e v. Ljudstvo, ki ne čuti nujne potrebe skrbeti za to, da si zboljša svoje ceste in razprede železnično omrežje, ki v tem oziru tava le kot prosjak od zbora do zbora, še ni dozorelo in o zmislu za moderen napredek pri njem še govora ni.

3. Kako ponavljati to tvarino? V nedeljski šoli bi morala biti to glavna stvar. Učitelj naj bi zlasti v ti dobi navajal učence, da bi brali strokovne knjige, ki jih imamo tudi že v slovenščini precej. Vodil naj bi to branje in ga podpiral na vso moč. Vsak bo pa spoznal, da to ne zadostuje, da je treba zlasti še po dovršeni šolski dolžnosti gojiti duha napredka, kar pa ni mogoče brez društvenih organizacij. I z o b r a ž e v a l n a društva so nam potrebna kot oči v glavi, če hočemo res

vzgojiti napredno, vsem sovražnim navalom trdno ljudstvo. Učitelji, ki umevajo svoj poklic, bodo radi sodelovali.

4. Kako vzgojiti učitelje za to delo? To vprašanje je najtežje. Lahko nam je reči, naj se preosnujejo učiteljišča. A ta reč gre počasi. Mi moramo prej iz svoje zaspanosti, nego se ves birokratiški aparat razgiblje, ki je za to potreben.

Delajmo sami! Učiteljski listi naj prinašajo metodiške sestavke o posamnih tvarinah, ki so tu naštete; „Slov. Učitelj“ naj otvori lastno prilogo, če bo gradiva dovolj, v ta namen. Zlasti naj pa učitelji v zvezi z duhovniki po posamnih krajih, oziroma dolinah osnujejo zase ožje ekonomske zveze, kjer naj študirajo ekonomsko vedo in se vglablajo v njene probleme. Taka zveza naj ima redne sestanke (vedno izven gostilne) in svojo knjižnico.

Delo in nič drugega ne more prevrniti zmotnih, abstraktno zvarjenih sistemov! Bodite pa ti sistemi še trji, še bolj okosteli, še v večjem lesku na zunaj, vstrajno delo jih gotovo prekucne!

Pripomočki discipline v šoli in zunaj šole.

(Nekaj drobtinic za katehete in učitelje.)

V šoli.

I.

Pod nebom druge poti ni k boljšanju, nego le dobra vzgoja mladine. J. A. Komenski.

Kdor hoče koristiti svetu, naj vzgaja mladino modro in vestno. Kdor hoče doseči namen v vzgoji, mora imeti pri poduku disciplino. Imel jo bode le tedaj, če je sam dobro vzgojen, pred vsem toraj značajan mož. —

Čist značaj vzgojiteljev je prvi pripomoček pri odgoji mladine.

„Os, okolo katere se vrti ne-le disciplina, marveč vsa odgoja, ni postava niti vzoren pogled, ni brezovka ali palica, ampak notranje lastnosti učitelja. Moč vzgleda pridobiva mu ljubezen, spoštovanje, zvestobo, zaupljivost in naklonjenost.“ Tako po pravici piše nek pedagoški list. Verba movent, exempla trahunt. Vzgojitelj mora biti svoji deci jutranje sonce, katero sije, ogreva in oživlja, ne pa ponočni mesec, mrzel in zaspan. „Slabi ljudje delajo hude čase“, je rekel Slomšek. Katoliška cerkev je vedno resno pazila in ukazovala, naj so vzgojitelji značajni, krepostnega življenja.¹⁾

¹⁾ Neminem ad hujusmodi lectionis officium tam publice quam privatim admittendum esse, qui prius ab episcopo loci de vita, moribus et scientia examinatus et approbatus fuerit. Trid. Sess. V. c. I.

Vzgojitelj mora biti kreposten mož. Če je poln ljudskih napak, siten, čmerikav, jezljiv, samsvoj, sebičen, izbirčen, nezadovoljen v svojem poklicu, brbljav in jezičen, občutljiv v vsaki stvari ali pa celo nenraven, bo imel v šoli slabo disciplino ali celo zanič. Vzoren, bogat v krepostih in čednostih mora vzgojitelj mladini povsod in vedno kazati se. Priporoča mu to postava, katera zahteva primeren nastop kjerkoli.¹⁾ Kako bo došel do namena svojega vzvišenega poklica, če ni sam plemenit značaj? Cilj vse vzgoje pri mladini je odkrit plemenit značaj.²⁾ Zgodi se res tuintam, da kak slab značaj vzgoji dobre otroke, pa to se pripeti po reku: slepa kura tudi zrno najde. Krepostno življenje rodi krepostne značaje. Od vzgojitelja zahteva že poklic, da je mož kreposti in značajnosti, da podpira vzorne težnje.³⁾ Uspehe v odgoji otrok bode dosegel le vesten učitelj. Vest je v tesni zvezi s pobožnostjo. Napredek pri vzgoji in vzdržanje prave vzgoje je v volji božji. Učitelj, posebno učitelj nravnosti mora biti v milosti božji. Škof Ketteler je napisal: „Učitelj, kateri ni v stanu milosti božje in je obrnjen proč od Boga, ne more biti pri pouku orožje božje. Vzgojitelj, ki je sam slep, ne more voditi otroke k luči. V milosti božji učitelj je razsvetljen od sv. Duha, on dela lahko z otroci kakor umetnik s tvarino in razlaga deci „kakor tisti, ki ima oblast.“

Učitelj mora dobro znati, kar uči.

Quidquid agis prudenter agas et respice finem. Učitelj bo dosegel smoter, če se pripravlja na pouk in navdušeno izvršuje vzvišeno delo. Pridobivati si mora potrebnega znanja. Šolski pouk mora biti njegov ideal. „Pred vsem je potrebno“, je pogosto rekel kanonik Pajek, „da vzgojitelj dobro razume, kar uči deco. Dobesedno mora znati svoj predmet in vestno porabiti predpisani čas.“ Brez priprave tudi najspretnjši učitelj ne more prav shajati pri poduku. Kako težavno je gledati razlagavca in ga poslušati, če išče besede, omahuje med predmetom, nelogično tolče svojo razlago ali sanjarsko govori in se lovi v besedah. Govoriti mu je jasno in ne kakor bi vezal otrobe. Ni mogoče, da bi bili otroci pri takem poučevanju pazljivi in mirni. Samozavestno in živahno utemeljij tvarino in stopi pripravljen pred poslušalce! Uzoren, zanimiv in jasen pouk poslušajo otroci z veseljem in sledijo z očesom razlaganju. Red in mir bo v šoli, če otroci ne bodo utegnili zapustiti pot živahne razlage.

Učitelju pripomore do dobre discipline način predavanja in red njegovega vedenja.

¹⁾ Pflichtwidriges Verhalten des Lehrpersonals in der Schule und ein das Ansehen des Lehrstandes oder die Wirksamkeit als Erzieher und Lehrer schädigendes Verhalten desselben ausserhalb der Schule zieht die Anwendung von Disciplinarmitteln nach sich, welche unabhängig von einer etwaigen strafrechtlichen Verfolgung eintreten. R.-G.-Bl. 1869, 14. Mai, § 54.

²⁾ Das Ziel aller Jugenderziehung ist ein offener, edler Charakter. Minist.-Verord. 20. Aug. 1870, § 21.

³⁾ Der Schuljugend in allem mit gutem Beispiele voranzugehen, nicht nur die Kenntnisse, sondern auch den Sinn für Religiosität, Gesetzlichkeit und sittliche Ordnung nach allen seinen Kräften anzuregen und zu verbreiten. (Methodik des kath. Religionsunterrichtes 1895. S. 174, 11.)

Razlagati je predmet tako razločno in jasno, da ga otrok razume. Podučevati se mora v otroškem jeziku. S težkimi in visokimi izrazi se otroški razum utruji. Otrok zdeha ali pa moti pouk. Učitelju je prednašati živahno. Če sam ljubi red, naučil bo tudi otroke najprej reda. *Qualis rex, talis grex*. V šolo mora redno priti. Posebno se priporoča točnost v pouku.¹⁾ Prišedši v šolo ne zgublaj zlatega časa,²⁾ zlasti katehet naj uporablja čas, ker ima le dve uri na teden v enem razredu.³⁾ Ure naj se ne kratijo z malenkostmi, nepodučljivimi vprašanji ali ničvrednimi tožbami. Ura zamujena, ne pride več nobena. Napravi si učni načrt, stopi v šolo ob uri, moli z otroci, potem točno razlagaj, primerno vprašuj, hodi mirno in počasi, ne izpusti učencev iz oči, živahno in razumljivo govori, mirno nadaljuj, ogibaj se šaljivosti, izvedi natančno načrt predmeta, zapusti razred ob določenem času prav ljubeznjivo in prijazno, vendar resno in ohranil boš red sebi v čast, učencem v korist. Razlaga naj je praktična in tvoje zadržanje vsestransko harmonično. Kedar otroci opazijo red pri učitelju, bodo sami redni. Pri nerednem vzgojitelju gojenci postanejo neredni in lenobni. Slomšek piše: „Samozglavneže izrediš, ako preveliko zapoveduješ in jim pustiš samovoljo.“ Tudi vpiti nad nje in jih kregati pogosto, pa pridigovati jim čestokrat ni dobro. Po večkratnem kreganju se otroci naveličajo vsega, izgubé veselje do učitelja in predmeta. Pozneje jim je vsako svarilo deveta briga. Če ti svarilo v šoli nič več ne pomaga, padel si že v prepad grdega nereda. Vsako uro prični in končaj s primerno molitvico in prosi sv. Duha pomoči pri učenju.⁴⁾

Velik pripomoček za disciplino je molitev in pobožno življenje otrok.

Vzgojitelju pomaga vzdržati red v šoli največ molitev, katera je ključ do katoliške vzgoje. Kdor prav moli, tudi prav živi, nas uči skušnja. Bogoljubno in pobožno dete je kakor nedolžno jagnje. Takšnega otroka obrneš, kamor le hočeš. Navajaj otroka na pobožnost, upeljavaj ga na bogoljubno življenje, vodi ga čestokrat v hišo božjo pred sv. tabernakelj. Gospod ti bode deco učil nebeškega reda za dom in šolo. Molitev je neobhodno potrebna za vzgojo. Ž njo odpreš otročje srce, najdeš ljubezen pri otroku in ga pridobiš zase. Brez molitve se trudiš zaman.

Šolska postava pripušča molitev in pobožnost mladini kot izvrsten pripomoček k disciplini. Šolski mladini strogo ukazuje službo božjo obiskavati.⁵⁾ Saj je pobožno življenje podlaga vsemu redu. K pobožnemu življenju

¹⁾ Er bemühe sich die nach der Schulordnung vorgeschriebenen Religionsstunden mit möglichster Pünktlichkeit einzuhalten. Lavant. Schluss-Protokoll XXII., str. 3. n. 2.

²⁾ Der Cooperator hat die wenigen katechetischen Stunden ja gewiss und genauest einzuhalten. Lavant. Schluss-Protokoll XLII., str. 5.

³⁾ Minist.-Erlass vom 3. April 1877. Z. 528.

⁴⁾ Šolski odlok kn.-šk. lavant. konzistorija 26. marca 1885.

⁵⁾ Alle katholischen Schüler der Volks- und Bürgerschulen, welche in dem Schul- und Pfarrorte, überhaupt in einem Schulorte wohnen, wo an allen Sonn- und Feiertagen ein Gottesdienst abgehalten wird, sind an allen Sonn- und Feiertagen des ganzen Schuljahres zum Besuche des gemeinschaftlichen Gottesdienstes verpflichtet. Minist.-Erlass vom 16. Mai 1880, Z. 6206.

pomaga posebno pogosto prejemanje sv. zakramentov. Velike važnosti je učencem prvo sv. obhajilo, katero naj se proslavlja po Slomšeku kot „najlepši majnik katoliškega življenja“. Tu zajema otrok iz studenca milosti vse moči, s katerimi se vnema za pobožno življenje. Tukaj se nedolžni otrok sprijatelji z največjim vzgojiteljem sveta, z Jezusom, ki mu je edini pravi kažipot. Ego sum via, jaz sem pot, je rekel Gospod. Otrok, ki prejema svete zakramente, posluša rad lepo besedo, prebira dobre knjige, pregleduje svete slike iz življenja Jezusovega. Vadi se v pobožnih vajah in živi rad s pobožnimi tovariši v krščanskih družbah, ljubi red doma in v šoli. „Podobe so misijonarji“, pravi Slomšek, „in dobre knjige najboljši učitelji nežni deci“.

Otrok mora v šoli že imeti vzgled pobožnega človeka v svojem vzgojitelju. Navesti hočem nekaj čednosti, katere so zelo važne učitelju v šoli, otroku pa v izpodbudo h krščanskemu življenju.

Vzgojitelj mladine mora biti pravičen in nepristransk.

Nepriustransko je ravnati učitelju v šoli.¹⁾ Presojevati mora enakomerno. V šoli so vsi otroci v plačilu in kazni enaki. Če je učitelj pristranski v šoli, otroci naglo krivico opazijo. Zastonj bo tak vzgojevalec iskal pri otrocih udanost, ljubezen in pridnost.

Disciplina se v taki šoli izgublja. Jan Amos Komenski piše: „Pridite vsi narodi kateregakoli naroda, jezika, katerekoli vere, vi vsi, ki hrepenite po boljši omiki, pridite, da preiskujemo, dokler smo še živi, kako bi našli resnico, mir in življenje“. Učitelj je v šoli, da otroke vodi k resnici in jih vadi v pravičnih delih. „On se ne sme ozirati v šoli na lepoto otroka ali na bogastvo, prijateljstvo, plemenitost njegovih starišev. Nepravično učiteljevo presojevanje učenčevih zmožnosti je često vzrok, da njegova ukaželjnost pojema ali celo usahne“, je rekel izkušen učitelj. Otrok izgubi čustvo svoje veljave, postaja klavrn in otožen in se ne zmeni za nikogar. Kdo je kriv nesreče v nežnem srcu ubogega otroka? Zgodi se, da postane otrok neubogljiv in se ne briga za disciplino. „Neubogljive in nepokorne otroke izrediš, ako jih za zijake imaš, kedar te prosijo za odpuščanje“, piše Slomšek. In prav on nas opominja: „Ne tepi preveč, ne tepi po krivici, da bi enega otroka ubijal, drugega pa lizal in izgovarjal ter mu dajal potuho“, ampak po zasluženju kaznuj otroke. Pri kazni se je ozirati vselej na rahločutne otroke in razločevati nadarjene od nenadarjenih. Pri slabo nadarjenih otrocih vzbujaj in oživljaj ljubezen do dela in opuščaj vse, kar bi utegnilo vzeti otroku zaupanje v njegove moči ali veselje do dela. Otrók ne preziraj, ker mnogokrat zaslove v svetu manj nadarjeni otroci radi železne njihove pridnosti. Sloveči Linné, ki ni bil uzor nadarjenega dečka, postal je reformator botanike. Liebig je zaslovel kot ustanovnik znanstvene kemije. Aleksander Humboldt se je učil čitati šele v 16. letu. Znani Kneipp je starček zaslovel kot imeniten zdravnik. Treba je previdnosti učitelju v šoli!

¹⁾ Im Belohnen und Bestrafen sei man unparteiisch und gerecht. Dr. Ant. Skočdopole, Pastoral u. Katechet. I. B. S. 220, d.

Ljubeznjivost do otrok naj krasi učiteljevo srce.

Genijalni pedagog Jan Henrik Pestalozzi je priporočal vzgojiteljem ljubezen. Največji učitelj sveta, Jezus Kristus, je pokazal, da se z ljubeznijo pridobi vsak človek, posebno mladina. Kristus je rekel: „Pustite otročiče in nikar jim ne branite k meni priti; zakaj njih je nebeško kraljestvo.“¹⁾ Vzgojitelj ne sme biti osoren, ne grdo, tiransko ravnati z otroci, ampak naj je mil, ljubeznjiv. Ne dresirati, ampak vzgojevati je treba otroke. Lepa beseda lepo mesto najde. Prava, neomahljiva ljubezen do šolske mladine je temelj vse discipline. Učitelj naj pazi na značaje otrok. Drugače je ravnati s sangviniki, drugače s koleriki, drugače z melanholiki, povsem drugače s flegmatiki, vendar očetovsko z vsemi. Vzgojeslovje nas uči, da je treba ravnati vselej ljubeznjivo, grajati resnobno, primerno pohvaliti. Otroci ne smejo spoznati preveliko naklonjenost, če ni potrebno in pravično. Otroci naj vedó, da imajo milega, ljubeznivega vzgojitelja v pravičnih rečeh.

Učitelj bodi pa tudi pravično strog.

Strogost v pravi meri je velik pripomoček discipline. Pri strogosti je treba silne previdnosti, zakaj prenapeta struna počí. Iz življenja vemo, da konjiček pelje navkreber težko ali pa ne izpelje. „Učitelj, ki svoje učence po trinoško strahuje, je podoben toči, ki pobije mlado setev; njegova setev ne obrodi dobrega sadu. Učitelj, ki svoje učence mehkuži ter jim pušča vse po volji, je podoben mlačnemu jugu, ki posmоди drago cvetje, da ne dá žlahtnega sadu“, je učil Slomšek. Znani Herbart pravi: „Zahtevati, česar učenec ne zmaga, je vedno znamenje pedagogične divjosti.“ Če se otroku preveč naklada učenja, izgubi veselje do uka in opusti vse, še to, kar se je prej rad učil. Vzgojitelj naj pazi, da s steklom ob kamen ne zadene. S strogostjo marsikaj pokvariš, česar mnogi ne popravijo za teboj. Strogost mora biti konsekventna in ne kakor veternik na strehi. Otrok, ko opazi menjavo strogega nadzorstva in pristransko ravnanje svojih predstojnikov, utepe si krivično postopanje za ves čas življenja v glavo in postane samovoljnež.

(Konec prih.) Anton Kramaršič, katehet.

Dopisi.

Z dežele. „Slovenec“ z dné 3. septembra t. leta štev. 203 je priobčil med dnevnicami novicami sledeče: „Nove šolske odredbe za šolski pouk na državnih srednjih šolah je za prihodnje šolsko leto izdalo naučno ministerstvo. Po vsaki učni uri določa naredba kratek odmor, po dveh učnih urah daljši odmor. Za odmor se lahko porabi 10 minut, odmeri jih pa učiteljska konferenca z odobrenjem de-

želne šolske oblasti. Kjer je vsled lokalnih razmer priporočljivo, je lahko dopoludne pet obligatnih učnih ur. Na šolah, kjer so božični prazniki trajali vštevši dan 1. januarija, se lahko dá dijakom tudi dan 2. januarija prosto.“

Ko ljudski učitelj číta take odredbe, z neko nevoljo odloži list ter se zaglobi v misel: Kolika razlika med ljudsko in srednjo šolo! Kolika pozornost in na-

¹⁾ Mat. 19, 14.

klonjenost nasproti zadnji in kako malo naklonjenosti nasproti prvi!

Počitnice in odmori med posameznimi učnimi urami — zaradi koga pa je vse to? Ali mar zaradi učiteljev, zaradi profesorjev? Gotovo ne! Vsaj zaradi ljudskih učiteljev gotovo ne; ker, ako bi bile počitnice zaradi ljudskih učiteljev, bi jih bile gotovo višje oblasti že popolnoma odpravile, zlasti v zadnjem času, ko se je tako iskalo, kje bi se ljudskemu učiteljstvu naložilo še kako novo breme in kje bi se mu njegov prosti čas še nekoliko prikrajšal.

Počitnice in odmori so edino le zaradi otrok, zaradi učeče se mladine. In, ako priznamo to, da so počitnice zaradi mladine in ne zaradi učitelja, priznati moramo tudi, da ljudskošolska mladina ne potrebuje nič manj počitka kakor srednješolska. Da, še več! Saj vemo, da kolikor je človek starejši, toliko bolj je zmožen za delo in bodisi že potem delo telesno ali pa duševno. Pri učeči se mladini je pa ravno nasprotno. Največ počitnic imajo visokošolci, za njimi srednješolci in najmanj otroci ljudske šole.

Že glavne počitnice so na ljudski šoli za 14 dni krajše kakor pa na srednjih

šolah, da ne govorim o visokih šolah, kjer imajo gotovo tri mesece dolge glavne počitnice.

In prav je, da dobi mladina primeren počitek; saj ne zavidamo srednješolcem in visokošolcem njihovih počitnic, marveč privoščimo jim jih iz prav srca; a pri tem pa seveda tudi želimo, da bi se prav tako oziralo tudi na ljudskošolske otroke.

Kakor skrbi vis. naučno ministerstvo za svoje srednje šole, tako naj bi tudi vis. ces. kr. deželni šolski svet skrbel za ljudske šole. Naučno ministerstvo dovoljuje srednjim šolam vedno več počitka, naš deželni šolski svet ga pa ljudskim šolam vedno bolj prikrajšuje. In tisti nesrečni odlok deželnega šolskega sveta, s katerim so se odvzele otrokom in učiteljstvu božične počitnice, nam ne gre iz spomina. Naj veruje gospoda pri zeleni mizi, da se s pridobljenimi božičnimi dnevi ljudsko šolstvo na Kranjskem ne bo niti za las povzdignilo, kakor tudi ne bo zaradi tega propadlo, ako se zopet dovolijo nekdanje božične počitnice. Naučno ministerstvo je srednjim šolam dalo še dan 2. januarja, vis. dež. šolski svet pa naj nam vrne vsaj to, kar smo do lanskega leta imeli. K.

Sloystvo.

Računica za obče ljudske šole. Sestavil A. Črnivec. Zvezek 1. Števila 1—20. — Zvezek 2. Števila 1—100. Na Dunaju. V cesarski kraljevi zalogi šolskih knjig.

Nekdaj slavnoznane in skoro edino rabljene Močnikove računice in aritmetike bodo kmalu izgubile svojo veljavo. Po srednjih šolah so jih že opustili ali pa rabijo predelane izdaje, in tudi po raznih ljudskih šolah (zlasti v drugih kronovinah) so prišle že zelo iz rabe; le na Kranjskem smo jih še do zadnjega časa prav pridno rabili in jih ponekod še sedaj prav marljivo rabijo. Pa tudi pri nas jim bode

skoro odklenkalo, ker izšla sta že dva zvezka prof. A. Črniveceve računice, ki bo v najkrajšem času izpodrinila Močnikovo računico iz naših ljudskih šol.

Kdor bi trdil, da so bile Močnikove računice slabe, delal bi jim veliko krivico; toda, kakor se vse postara in mora naposled s površja med staro šaro, tako je tudi Močnikove računice zadela ista usoda: umakniti se morajo iz sedanje šole in prepustiti svoje častno mesto mlajši naslednici, ki ima v bistvu sicer isti namen in isti smoter, le pot, po kateri želi priti do končnega cilja, si je izbrala drugo, dokaj lažjo.

Da je bila pot, po kateri je moral učitelj voditi šestletne in sedemletne otročiče, ko je z njimi obdeloval po Močnikovi računici številni obseg od 1 do 20, res težavna, za take otroke premučna in njihovemu razumu popolnoma neprimerna, pritrlditi mora vsakdo, kdor se je kdaj vbijal s poučevanjem prvencev. Koliko truda je stalo učitelja, predno je privedel svoje učenčke do razumevanja deljenja in merjenja! In oboje je Močnik sprejel že v prvo računico, oboje je obravnaval vzporedno s prištevanjem, odštevanjem in množenjem.

Prof. A. Črnivec pa se je pri sestavljanju svojih računic strogo držal pravila: Od lažjega k težjemu. In kaj je vendar v računstvu lažjega kot prištevanje? Zato tudi Črnivecva računica obravnava najprvo prištevanje in vzporedno s tem dopolnjevanje v številnem obsegu do 10. Še-le potem, ko so učenci že popolnoma trdni v prištevanju in dopolnjevanju v številnem obsegu do 10, še-le potem preide k odštevanju. In ta učna snov obsega polovico prve računice, kar nam jasno priča, da je imel g. profesor pred očmi tudi zlati rek: Non multa sed multum. Ne veliko, ne mnogovrstno, temveč malo, a tisto dobro, korenito!

V drugi polovici se razširi številni obseg do 20, se prišteva, dopolnjuje in odšteva med 10 in 20, nato se prišteva, dopolnjuje in odšteva čez 10 in še-le zadnjih 6 strani je odločenih množenju v številnem obsegu do 20.

To je učna snov za prvo šolsko leto in menim, da ni nikogar, ki bi trdil, da je to premalo, ter bi zahteval tudi merjenje in deljenje. Uredba prve računice mora torej vsakemu ugajati, edino številne podobe nekaterim niso pogodu, ker so se že preveč privadili onim v Močnikovi računici in so se jim tako priljubile, da jih ne morejo skoro pogrešati. Pa je tudi res, da je imela n. pr. številna po-

doba v Močnikovi računici vse lepše lice, kakor pa podoba 3 v Črnivecvi

računici. Toda na lepe številne podobe v Močnikovi računici bomo kmalu pozabili, kadar bomo do dobra spoznali vse druge prednosti, ki jih ima nova računica.

Pa tudi drugi zvezek Črnivecve računice, ki obravnava števila od 1 do 100, je vse drugače urejen, kakor pa je bila Močnikova druga računica, oziroma drugi del prve stopnje.

Merjenje in deljenje, ki prizadeva učencem toliko težav, je odločeno še-le za drugo polovico drugega šolskega leta, ko so se otroci že popolnoma izurili v prištevanju, odštevanju in množenju v številnem obsegu do 100.

Pa tudi sicer je Črnivecva računica drugače urejena, kakor pa je bila Močnikova. Močnik je postopal od desetice do desetice, in je v okviru vsake nove desetice obravnaval vse računske načine. Ne tako prof. Črnivec. On obravnava prištevanje, dopolnjevanje in odštevanje takoj v celem številnem obsegu do 100. Seveda vso to snov razdeli na več delov in sicer: 1. Prištevanje, dopolnjevanje in odštevanje golih desetic. 2. Prištevanje in dopolnjevanje ednic deseticam in odštevanje ednic od desetic. 3. Prištevanje, dopolnjevanje in odštevanje ednic deseticam in ednicam: a) v desetici, b) čez desetico. 4. Prištevanje, odštevanje in dopolnjevanje desetic in ednic golim deseticam in obratno. 5. Prištevanje in odštevanje desetic in ednic: a) v desetici, b) čez desetico. 6. Dopolnjevanje desetic in ednic.

Tako postopa prof. Črnivecva računica vedno od lažjega k težjemu, česar pri Močnikovi računici ni bilo. In tudi pri množenju si je izbral prof. Črnivec popolnoma drugo pot, kakor pa jo je imel Močnik. Nova računica začnja z množenjem števila 10 in s številom 10, ker je to gotovo najlažje. Seveda množenje števil 1 in 2 in s števili 1 in 2 ima ta računica že v uvodu, kjer ponavlja snov iz prve računice. Za poštevanko števila 10 pa se vrsté poštevanske števil 5, 3, 6, 9, 4, 8 in 7; naposled pa pride še množenje desetic in ednic z ednicami.

In še-le sedaj, ko so učenci že vso to snov dobro in vsestransko preleli, sedaj še-le pridejo k merjenju in deljenju. Ako je podlaga dobra — in za merjenje in deljenje je treba dobre podlage, otroci morajo biti dobro podkovani zlasti v množenju — potem merjenje in deljenje pač ne dela več mnogo težav, vsaj toliko gotovo ne, kolikor jih je prizadevalo nekda, ko se je poučevalo po Močnikovi računici.

Drugi zvezek Črnivecve računice ima pa tudi mnogo porabnih nalog, med katerimi mi najbolj ugajajo zlasti one na str. 49, ki imajo skupen naslov „Ura“. Tu mora učitelj nehoté poučiti otroke o uri in o računanju s časovnimi urami, na kar se je prej pogosto pozabilo, dasi je tudi to velike važnosti za življenje.

Tako je g. prof. Črnivec odkazal računstvu v slovenskih ljudskih šolah novo pot, po kateri so v drugih kronovinah hodili že prej, po kateri je vsaj deloma hodil že tudi marsikateri učitelj na Kranjskem, ker ga je izkušnja učila, da Močnikova metoda ni povsem prava. Upam, da kmalu ne bo ljudske šole na Kranjskem, kjer bi se ne rabile Črnivceve računice ▽

Šolske vesti.

Novi okrajni šolski nadzorniki. Minister za uk in bogočastje je imenoval nadučitelja Ferdinanda Kalingerja v Toplicah začasnim šolskim nadzornikom v šolskih okrajih Kranj in Radolica in nadučitelja Jožefa Turka iz Spodnjega Logatca začasnim okrajnim šolskim nadzornikom za slovenske in utrakvistične šole v šolskih okrajih Novomesto, Črnomelj in Kočevje.

Izpremembe pri učiteljstvu. Nadučiteljem so imenovani gg.: Mat. Jug na Colu za ljudsko šolo v Oblakih, Lorenc Perko v Gorenjem Logatcu za šolo v Poljanah, okraj Kranj, Ivan Pirnat v Dobropolju na šolo v Banjaloki, Franc Stefančič v Ribnici na šolo v Velikih Laščah, Franc Stojec na Vrhniki na ondotno ljudsko šolo in Franc Šetina v Črnomlju na ondotno ljudsko šolo. — Definitivnim učiteljem ozir. učiteljicam so imenovani gg.: Franc Kete za Ribnico, Leopold Morela za Metliko, Ivan Vozel za Trebnje; gospodične: Leopoldina Bukovic za Koprivnik, Ana Fabjan za Dragatuš, Marija Janša za Dovje, Gabrijela Jereb za Cremošnjice, Roza Jelenc za Št. Peter na Krasu, Julija Jonke za Kočevje, Amalija Oblak za Trebelno, Albina Prapotnik za Črnomelj, Ivana Prešern za Slavino, Marija Tomc za Sv. Križ pri Turjaku. Prestavljeni so nadučitelji gg.: Viljem Gebauer od Šmarjete v Šmihel pri Novem mestu, Karol Javoršek iz Košane za učitelja na nemško mestno ljudsko šolo v Ljubljani, Mihael Kaboj iz

Hotederšice v Begunje pri Cirknici, Jak. Pretnar iz Rateč kot učitelj na I. mest. nemško ljudsko šolo v Ljubljani, dalje učitelj g. Iv. Zen iz Starega trga pri Črnomlju v Stotesko, učiteljice gospodične: Marija Benedek iz Rovt v Planino, Ljudmila Bukovic iz Postojne v Ubeljsko, Albina Sark iz Novega mesta na sloven. mestno dekliško šolo v Ljubljani. V stalni pokoj stopita nadučitelj g. Jožef Maier na III. mestni ljudski šoli v Ljubljani in g. Valentin Pin v Predosljah. Učitelj g. Mihael Poklukar iz Hotiča je na lastno prošnjo prestavljen na ljudsko šolo v Št. Jakob na Savi. — Nadučitelj g. Feliks Nagu in njegova soproga učiteljica gospa Ivana Nagu sta prestavljena iz Vač v Orehek pri Novem mestu. — Učiteljsko mesto na tri-razrednici pri Sv. Križu pri Turjaku je dobila učiteljica gdč. Marija Tomc. — Okrajni šolski svet v Litiji je podelil provizorični učiteljici na ljudski šoli v Prežganji gdč. Ivani Zorc učno mesto na ljudski šoli v Hotiču. Absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Angela Janša je imenovana za provizorično učiteljico v Prežganji.

Odlikovanje. Naučni minister je okrajnemu šolskemu nadzorniku Antonu Jeršinovcu povodom njegovega upokojenja podelil naslov ravnatelja.

Nova šolska poslopja. Nova šola se bode zidala v Radolici. Stroški so cenjeni na 47.618 K. — Začetkom šolskega leta 1903/4. se bode otvorilo novo šolsko poslopje v Toplicah pri Zagorju. Nova šola v Bohinjski Beli je že

dovršena in se kmalu izroči svojemu namenu. Tudi nova šola v Budanjah, ki je prav tako kakor ona v Bohinjski Beli prirejena za dvorazrednico, se otvori z novim šolskim letom. Na Vačah, kjer je šolsko poslopje ob zadnjem požaru popolnoma pogorelo, se je vršil 16. septembra komisijonalni ogled. — Kranjski deželni odbor je za šolske stavbe tekočega leta dovolil 12 800 K podpore iz deželnega zaklada.

Ročni zapisnik, sestavil Štefan Primožič, vodja gluhonemnice v Ljubljani, založil in tiskal R. Šeber v Postojni je kot X. letnik za šolsko leto 1903/4 ravnokar izšel. Poleg imenika ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, južnem Štajerskem in Primorskem, obsega zapisnik tudi vse one zapiske, ki so potrebni učitelju.

Razširjene šole. Dvorazrednica v Mirni peči se je s početkom novega šolskega leta razširila v trirazrednico in se tem povodom razpisalo mesto za novo učno moč s pristavkom, da se ima odpraviti dosedanja paralelka.

Razpisane učiteljske službe. Na državni višji realki v Ljubljani je razpisano mesto suplenta za nemščino, zemljepisje in zgodovino. — Na ljudski šoli na Colu je razpisano učiteljsko mesto. — Učiteljski mesti v Hoterdešici in v Gorenjem Logatcu ste razpisani.

Zahvala. Deželni šolski svet je izrekel povodom nove šolske zgradbe v Zagorju ob Savi zahvalo načelniku ondotnega okrajnega šolskega sveta gosp. inženirju Ferd. Schüllerju in okr. šol. nadzorniku županu g. Rihardu Mihelčiču.

Drobtine.

Državni poslanec gospod dvorni svetnik Šuklje nam je obljubil sestaviti načrt za pokritje stroškov ob regulaciji učiteljskih plač, katerega priobčimo v našem listu. Gotovo vse učiteljstvo z veseljem pozdravlja izvolitev g. dvornega svetnika državnim poslancem in njegovo vrnitev k političnemu delu ter želi temu bistroumnemu možu mnogo let plodnosnega delovanja.

Protialkoholno gibanje. Občni zbor „Slom. Zveze“ je povodom predavanja g. učitelja Štruklja soglasno sprejel sledeče resolucije:

1. Alkohol je eden izmed največjih sovražnikov otročjega telesa, učinkuje uničevalno na razkrojitev otročjega organizma in ovira normalni razvoj istega; otežuje učenje in učiteljevanje.
2. Da bode šola imela v boju proti alkoholu vspeh, uvede naj se na učiteljskih pouk v alkoholizmu, učiteljstvo naj pri učiteljskih zborovanjih in uradnih konferencah o njem poroča, ustanovi naj se zmernostno društvo slovenskih učiteljev, kojega glavni namen naj bode reformirati sebe, pouk v šoli naj se uredi v protialkoholnem smislu.

3. Učiteljstvo naj se z vso vnemo oprime socialnega delovanja in naj ustanavlja izobraževalna in bralna društva, ljudske knjižnice, v katerih ima priliko delovati s predavanji v naš namen.

4. Med ljudstvom naj širi protialkoholne spise.

5. Da se vse to kakor hitro mogoče doseže, ustanovi naj se danes pripravljavni odbor, obstoječ iz 2 katehetov, 2 učiteljev in 2 učiteljic. —

Duhovne vaje za učiteljice so se vršile v dneh 1.—4. septembra. Vdeležilo

se jih je čez 50 gospodičen. Vodil jih je o. Frančišek Roller T. J — Udeleženske so poslale udanostno izjavo presvetlemu knezoškofu, na katero je došel sledeči odgovor: Velecenjene gospodične učiteljice! Vaš list me je močno razveselil. Želim vsem prav obilnih milosti božjih, da morete iznova pokrepčane in prenovljene v duhu iti na delo prekrasnega, toda težkega vašega poklica. Daj Bog, da se posebno prizadevate Vam izročene otročiče ne le samo podučevati ampak tudi vzgojevati za čednostno krščansko življenje. Oklenite se prečiste device Marije in božjega srca Jezusovega. Z Bogom! Anton Bonaventura škof.

Salezijanci na Rakovniku pri Ljubljani priredé dné 4. oktobra na starem strelišču zabaven večer v korist svojega zavoda. S tem zabavnim večerom bode združena tudi loterija. Ako imajo gospice učiteljice izgotovljena kaka malenkostna ročna dela, ki bi bila pripravna za dobitke, jih slavnostni odbor uljudno prosi, da jih blagovole poslati pod naslovom: Salezijanski zavod na Rakovniku pri Ljubljani. Bog bode plačnik za vse, kar bodo darovala usmiljena srca v korist zanemarjene mladine.

Zdravilni tečaji za jecajoče otroke. V času od 5. oktobra do 7. novembra t. l. bodo učitelji na štirih javnih ljudskih šolah na Dunaju imeli posebne zdravilne tečaje za jecajoče otroke. Zdravljenje te napake se bode vršilo po priznani metodi profesorja Leona Berquanda izključljivo s pomočjo pedagoških sredstev in govornih vaj. Teh tečajev se z dovoljenjem naučnega ministrstva in deželnega šol. sveta lahko brezplačno udeležujejo ljudskošolski učitelji avstrijskih kronovin, da spoznajo metodo in se ji praktično privadijo. Učitelji, ki se hočejo udeležiti teh poučnih tečajev, se morajo zavezati, da so navzoči skozi vseh pet tednov,

kolikor časa bode tečaj trajal, ker le v tem slučaju se je mogoče popolnoma vglobiti v bistvo metode in se usposobiti za nje praktično uporabo. Oglasiti se je potom šolskih vodstev pri okr. šol. svetu na Dunaju do 30. septembra. Prošnji je treba priložiti tudi listino, da je prosivec za čas tečaja dobil dopust.

Šolstvo v Nemčiji. Leta 1902 je bilo na Nemškem okroglo 58.000 ljudskih šol z 122.000 učitelji in 22.000 učiteljicami. Število učencev je znašalo 8·8 milijonov; stroški za šolstvo 412 milijonov mark. K temu je prispevala država 120 milijonov mark. V poznanski provinciji pride na enega učitelja po 74 učencev, na Pruskem 63, v kneževinah Lippe celo po 99 in 92, boljše so razmere v Šlezvig-Holštajnu, v renskih provincijah in zlasti v Hamburgu. Največ primeroma potroši za šolstvo mesto Berlin (za vsacega učenca 95 mark). Prusija izda za enega učenca po 48 mark, mesti Bremen in Hamburg po 77 in 74 mark, poznanska provincija le 35 mark. V vsem cesarstvu pride 61 učencev na enega učitelja in povzroči vsak učenec ali učenka 47 mark stroškov.

Petindvajsetletnico so praznovali dne 14. septembra v Mariboru oni učitelji, ki so zapustili tamošnje učiteljišče leta 1878. Povabilu g. profesorja Majcena se je izmed 19 še živečih kolegov odzvalo 12.

Učiteljska imenovanja in deželni odbor. Nižjeavstrijski deželni poslanec Baechle je izdelal načrt zakona, po katerem naj bi v vseh onih šolskih okrajih, v katerih se stroški za šolstvo poravnajo iz deželnega zaklada, pravica nastavljanja učitelje pristojala deželnemu odboru. Temu predlogu je pritrdil tudi nižjeavstrijski katoliški shod. Vendar izražajo katoliška učiteljska društva in tudi list „Christlich-pädagogische Blätter“ tehtne

pomislike proti temu predlogu: 1. Umestno je, da imenuje učitelje šolska in ne politična oblast. 2. Okrajni in deželni šolski svet nista podvržena tolikim izpremembam, kakor deželni odbor. 3. Okrajni in deželni šolski svet moreta bolj presoditi, katera učna moč je za gotovo mesto najpripravnejša. Deželnemu odboru bi bili politični oziri merodajnejši. — Ti pomisleki so gotovo uvaževanja vredni.

Imenovanje. Naučni minister je imenoval suplenta Hermana Chiupulinija v Trstu provizoričnim glavnim učiteljem na ženskem učiteljišču v Gorici.

Iz Idrije. Dne 18. septembra t. l. je bila slovesna otvoritev novega realčnega poslopja v Idriji. Napredna večina mestnega zastopa je sprejela predlog g. župana, da se novo poslopje ne blagoslovi. Pri otvoritvi je bil navzoč tudi gosp. deželni predsednik baron Hein, ka-

teremu se je pred otvoritvijo predstavilo vse uradništvo idrijskega mesta.

Šolske vesti. Kot provizorična učiteljica v Vrabčah v kočevskem okraju je namesčena izprašana učit. kandidatka gdčna Marija Brolih. — Poseben peti razred za deklice je dobila štirirazrednica v Krškem. Spoukom pričnó 28. sept., — Razpisane so naslednje učiteljske službe: do 17. okt. služba učitelja na dvorazrednici v Rovtjah pri Logatcu; do 19. oktobra služba učitelja na enorazrednici v Nadjem selu, in do 18. oktobra služba nadučitelja na trirazrednici v Košani.

Abiturijenti ljubljanskega učiteljišča iz l. 1903 so imeli 12. septembra v Ljubljani prijateljski sestanek. Drugi dan so obiskali belopeška jezera.

Osebna vest. Obolelo učiteljico v Dobropoljah gspčno Žebre bo namestoval do 1. novembra suplent Krečič.

Št. 3826.

Razpis natečaja.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti

mesto učitelja ali učiteljice

z dohodki IV. plačilnega razreda idrijskega učnega osebja, t. j. z letno plačo 1000 Kron, aktivitetno doklado letnih 200 Kron in s pravico do 6 petletnic po 100 Kron.

Prosilci naj lastnoročno pisane prošnje z dokazom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom predpisanim službenim potom

do 1. oktobra 1903

pri podpisnem c. kr. rudniškem ravnateljstvu vložje.

V glasbi izvežbani in sicer enako kvalifikovani prosilci imajo prednost.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 7. septembra 1903.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.